

Ключевые слова: *высшее образование, провайдинг инноваций, готовность, инновационная деятельность, уровни сформированности, педагог, будущий преподаватель.*

SUMMARY

Lytvynov A. Readiness for providing innovations as an important professional quality of a future teacher.

Based on the analysis of scientific and pedagogical literature the readiness of a teacher to providing the educational innovations as an important professional quality of a pedagogue was reviewed as well as characteristics and conditions of his formation. The article deals with the concept of providing innovations as a complex supply of the process of creation, development, formation, spreading and using of novelties, which aims to improve the efficiency of content and technologies of education and upbringing; the definition of the readiness of a teacher to the innovative activity is given. The analysis of scientific sources on an investigated problem allowed determining the parameters of the innovative activity of a teacher: readiness to the implementation of innovation, innovative activity and efficiencies. The forms of teachers' involvement into the innovative activity are outlined, which cover the organization, implementation and participation in researching seminars and scientific and practical conferences on the most relevant issues, carrying out of the internship in higher education institutions, the creative work of teachers on scientific theme, the problem of methodological associations, analysis and syntheses of own experience and the experience of the colleagues, classes at specialized courses for improvement of professional skills of pedagogical staff, an independent research work. The indicators of readiness and ten personal and professional qualities of a future pedagogue, who is prepared to use the innovation in his teaching activity, are highlighted. The levels of the development of the readiness to the innovative educational activity are revealed. The knowledge of the own level of the readiness to providing of the pedagogical innovations enables a teacher to plan his self-development and helps a supervisor to adjust the innovative potential of the team, which is an important structural component of professional qualities.

The results of the research can be used in the process of master training of the students of higher education institutions, and as well in the system of the professional improvement of teachers and scientific pedagogical staff, serve as a basis for the development of methodological materials for implementation of the course "Providing of innovations into education" into the training process.

Key words: *higher education, providing of innovation, readiness, innovation, levels of development, future teacher, teacher.*

УДК 378.147.001.76

Світлана Мединська

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН У ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті розглядаються питання організації ефективної іншомовної підготовки науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів в умовах розвитку освітнього простору під впливом глобалізаційних процесів. Розглянуто особливості підходу дорослих до навчання й оптимальні умови для оволодіння іншомовною компетенцією. Проаналізовано існуючі підходи до навчання дорослих іноземної мови з метою визначення основних проблемних питань, серед яких варто

зазначити організацію навчального процесу, фінансування проекту та мотиваційні фактори, і запропоновано оптимальні шляхи усунення цих проблем з урахуванням специфіки даної категорії слухачів.

Ключові слова: *мовна та мовленнєва компетенція, освіта дорослих, комунікативно-аналітичний метод, контракт на навчання, іншомовна підготовка фахівців, соціально-комунікативні вміння, інноваційний розвиток освітнього простору.*

Постановка проблеми. Сучасні темпи розвитку науки, технологій та суспільства в цілому ставлять завдання постійного саморозвитку особистості й занурення в інформаційний простір із метою отримання необхідних інструментів для подальшої навчальної, наукової та професійної діяльності. Це виклик творчої особистості, яка прагне самовдосконалюватися та змінювати оточення. Як наслідок звуження світу за рахунок глобалізаційних процесів, знання іноземної мови, зокрема англійської, стає необхідним компонентом гармонійно розвиненої особистості й вагомим фактором для кар'єрного зросту в фаховій галузі.

Обов'язкове знання іноземної мови на високому рівні є однією з вимог до сучасного викладача вищого навчального закладу, оскільки глобалізація освітнього простору, з одного боку, відкриває нові можливості для обміну досвідом фахівцям із різних куточків світу, проте, з іншого боку, створює перешкоди для тих, хто прагне підвищувати свій рівень професійної компетенції, але має недостатній рівень володіння іноземною мовою. Така зміна вимог щодо фахової підготовки експертів різних галузей вимагає суттєвих змін у структурі навчального процесу для отримання диплома про вищу освіту, а також післядипломної освіти та підвищення кваліфікації фахівців.

Підтвердження рівня іншомовної компетенції відбувається за допомогою міжнародних екзаменів з отриманням сертифікатів, що, у свою чергу, створює бар'єри для українських науково-педагогічних працівників з низки причин: 1) термін підготовки до конкретного екзамену триває 6–12 місяців на базі відповідного рівня мовленнєвої компетентності в залежності від кількості навчальних годин на тиждень та рівня володіння іноземною мовою; 2) висока вартість участі в здачі екзамену та підготовці до нього; 3) обмежений термін валідності результатів певних міжнародних екзаменів; 4) різні вимоги до складання екзаменів та відсутність їх безпосередньої кореляції до певних напрямів підготовки, зокрема технічних, юридичних, економічних тощо, оскільки високий рівень загальної англійської мови (General English) не означає такий самий високий рівень англійської для спеціальних цілей (English for Specific Purposes), що є необхідним для викладання лекцій, семінарів, практичних і лабораторних занять та ознайомлення з науково-педагогічними доробками в конкретній галузі.

Відповідно, постає питання створення чіткого механізму реалізації даного підходу, сприятливих умов для підвищення іншомовної компетенції

на базі вищих навчальних закладів та ефективної системи мотивації, яка б заохочувала науковців та викладачів витратити свої ресурси для отримання високого рівня іншомовної компетенції.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемою вивчення особливостей підходу до навчання та мовної підготовки дорослих займалися С. Вершловський, Т. Григор'єва, К. Магрламова, А. Мітіна, О. Тарнопольський та ін. Проблеми професійної підготовки фахівців, зокрема економічного профілю, досліджувалися у працях Л. М. Дибкової, Г. О. Копил, Н. М. Самарук, Є. А. Іванченко, М. М. Авраменко, О. І. Літікової та ін. Лінгвістичні, психолінгвістичні та методичні проблеми формування іншомовної компетенції відображені в працях таких науковців, як Л. Бахман, І. Бутницький, І. Зимня, З. Коннова, О. Кучеренко, О. Леонтьєв, І. Мегалова, Л. Шевчик та ін.

Проте питання ефективної експрес-підготовки з іноземної мови залишається актуальним, оскільки вимагає розв'язання організаційних, методичних, фінансових проблем тощо.

Метою статті є дослідження існуючих підходів до навчання дорослих та розробка оптимальної моделі організації процесу іншомовної підготовки науково-педагогічних працівників для подальшого її втілення в системі вищої освіти України.

Для досягнення поставленої мети використовувалися такі **методи дослідження**: критичний (теоретичний) аналіз наукової педагогічної, психологічної й методичної літератури, а також наукове спостереження, методичний експеримент, аналіз і синтез.

Виклад основного матеріалу. В умовах розвитку економіки знань необхідність освіти протягом всього життя стає звичним компонентом процесу саморозвитку особистості й вимагає визначення оптимальних шляхів організації цього процесу. Процес навчання дорослих має певні особливості, що одночасно спрощують та ускладнюють освітній процес. Серед основних характеристик дорослих у якості студентів варто зазначити низку факторів, визначених науковцями [3]:

- освіта, як правило, не є їх основною сферою професійної діяльності (за винятком тих, хто безпосередньо задіяні в галузі освіти);
- дорослі можуть призупинити процес навчання, якщо відчують втрату часу;
- часто вони приховують справжні мотиви участі в навчальному процесі;
- їм потрібно почувати себе в комфортних умовах;
- важливу роль відіграють спілкування та соціальні процеси;
- дорослі мають бути впевнені, що відповідають вимогам і очікуванням освітнього процесу, а також націлені на досягнення своєї мети;

- вони потребують заохочення й оцінки своїх досягнень;
- вони в основному нетерплячі, емоційні та мають високий рівень конкурентних інтересів;
- дорослі оцінюють навчальний процес за короткий проміжок часу.

Дорослі вже мають певні сформовані методи навчання, які вважають доцільними, що є результатом їхнього досвіду та етики, а отже можуть створювати механізми захисту власного бачення освітнього процесу в разі, якщо їхні знання або навчальні досягнення недооцінюють [4]. Все це може призвести до відчуття тривожності, страху й заниженої самооцінки, що є психологічними бар'єрами в процесі навчання. Проте можна також визначити такі побутові перешкоди, як сімейні зобов'язання, обмежена кількість вільного часу, незручність розташування центру освітнього процесу тощо, а також фізіологічні перешкоди, до яких належать зміни процесів запам'ятовування, порушення зору тощо. Отже, для того, щоб доросла людина продовжувала процес навчання, необхідно мінімізувати всі негативні впливи оточення та створити найбільш оптимальні умови навчання для отримання позитивних результатів.

Вивчення іноземної мови є справжнім викликом для дорослих, оскільки вимагає повного занурення й регулярності та має на меті не отримання знань, а оволодіння вміннями й навичками, необхідними для забезпечення життєдіяльності в іншомовному оточенні, включаючи різні рівні соціального та професійного середовищ.

Проаналізувавши різні підходи та методи викладання іноземної мови для дорослих, варто зазначити комунікативно-аналітичний метод, розроблений О. Б. Тарнопольським [11], як найбільш доцільний для навчання іноземної мови науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, оскільки він максимально відповідає потребам і вимогам даної категорії слухачів, а саме оволодіння комунікативними вміннями й навичками разом із відпрацюванням мовних категорій з акцентуванням на граматиці для досягнення цілей навчання. Цей метод також урахує потреби дорослих в якості студентів, їхнє ставлення до викладання та навчання англійської мови, забезпечує поступовий перехід від аналітичних до комунікативних завдань, а потім від більш традиційних комунікативних до емпіричних завдань, які потребують моделювання позалінгвістичних ситуацій та більш складних комунікативних задач, а також включає культурологічне спрямування навчання, оскільки культурологічний компонент відіграє важливу роль в освітньому процесі.

Визначення підходу до викладання іноземної мови для фахівців є лише одним з питань, що є актуальними в системі вищої освіти в Україні. Не менш проблемними є питання організації цього процесу, фінансування та мотивації науково-педагогічних працівників для участі в цих проектах,

спрямованих на вивчення іноземної мови з метою її подальшого застосування в науково-педагогічній діяльності.

Організація процесу вивчення іноземної мови науково-педагогічними працівниками вищих навчальних закладів може проходити в межах підвищення кваліфікації на базі місця роботи або в іншому університеті, у якому організовано центр іншомовної підготовки фахівців. Курс вивчення англійської мови повинен тривати один рік та може бути подовжено в разі необхідності в залежності від рівня мовленнєвої компетенції групи. Доцільно створити декілька груп різного рівня, що працюватимуть паралельно весь рік для надання можливості зміни складу групи. Таким чином, подовження терміну навчання означатиме вивчення іноземної мови наступного рівня мовленнєвої компетенції. Має бути визначено мінімальний рівень мовленнєвої компетенції, який є достатнім для ведення викладацької діяльності іноземною мовою (B2) та науково-пошукової діяльності (B1), та максимальний термін навчання в межах цієї програми. Для самостійного визначення рівня іншомовної компетенції доцільно застосовувати таблицю «Common European Framework of Reference for Languages – Self-assessment grid», розроблену та запропоновану Європейським союзом та Радою Європи [2].

Щодо фінансування проекту, доцільно розглядати два компоненти: оплата навчання та складання міжнародного екзамену. Якщо питання фінансування навчання може бути вирішене шляхом залучення індивідуальних коштів або власного фонду вищого навчального закладу, то покриття витрат на складання міжнародних іспитів має вирішуватися на державному або інституційному рівні. Організація курсів вивчення іноземної мови на базі ВНЗ є більш економічно вигідним варіантом, ніж проходження курсів у комерційних мовних школах, оскільки в такому разі компонент прибутковості може бути невисоким або взагалі відсутнім. Таким чином також реалізується комерціалізація освітнього продукту.

Наступним питанням, що потребує термінового розгляду для реалізації проекту навчання іноземної мови науково-педагогічних працівників, є мотивація. Мотивація працівників галузі освіти лежить в сфері визначення внутрішніх та зовнішніх факторів, зокрема висвітлення подальших перспектив, постановка мети навчання, можливість брати участь у міжнародних програмах обміну, наукових конференціях, семінарах, вебінарах тощо. Для отримання реального вираження мотивації й досягнень у вивченні мови доцільно застосовувати контракт на навчання, що є угодою між слухачем та керівником курсу, у якому зазначено, який матеріал буде вивчатися, які вміння й навички будуть отримані, які методи навчання будуть застосовані та як навчання буде оцінюватися [5]. Контракт може включати різні пункти й компоненти, але деякі з них є найбільш загальноприйнятими:

- 1) визначити зміст навчання;
- 2) вказати методи та стратегії, які будуть використовуватися для опанування матеріалу;
- 3) зазначити ресурси, що будуть використовуватися в навчальному процесі;
- 4) перелічити вміння та навички, що будуть розглядатися як проміжні досягненнями та на якому етапі;
- 5) указати методи оцінювання й очікувані результати.

За умови створення сприятливої атмосфери для пізнавальної діяльності й оптимальної організації процесу навчання, вивчення іноземної мови стане приємною частиною професійної діяльності, а не вимушеним обов'язком.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Міжнародні освітні проекти за участю українських науковців відіграють важливу роль у процесі створення інноваційного конкурентоспроможного освітнього простору, тому питання ефективного інтенсивного навчання іноземної мови науково-педагогічних працівників є актуальним і вимагає подальших наукових досліджень для створення достатньої методичної бази для досягнення оптимальних результатів із мінімальними матеріальними та часовими витратами, а також з перспективою залучення працівників середньої ланки освіти до цього інноваційного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Altbach P. Trends in Global Higher Education : Tracking an Academic Revolution / P. Altbach, L. Reisberg, L. Rumbley. – UNESCO, 2009.
2. Common European Framework of Reference for Languages – Self-assessment grid [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europass.cedefop.europa.eu/en/documents/european-skills-passport/language-passport/templates-instructions>.
3. Hiemstra R. Individualizing instruction for adult learners : Making learning personal, powerful, and successful / R. Hiemstra, B. Sisco. – San Francisco : Jossey-Bass, 1990.
4. Kokkos A. Adult Education : Tracking the field / A. Kokkos. – Athens : Metaichmio, 2005.
5. The Benefits of Learning Contracts, and How to Design One [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.wpi.edu/Academics/ATC/Collaboratory/Idea/contractbenefits.html>.
6. Välimaa J. Knowledge Society Discourse and Higher Education / J. Välimaa, D. Hoffman // Higher Education. – 2008. – Т. 56, № 3. – С. 265–285.
7. Авраменко М. М. Іноземна мова як засіб формування професійної компетентності майбутніх економістів / М. М. Авраменко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – Вип. 132. – С. 393–397.
8. Дудікова Л. Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / Л. Дудікова //

Український науковий журнал «Освіта регіону». – 2013. – № 1. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/1021>.

9. Магрламова К. Г. Освіта дорослих : навчання дорослих іноземної мови [Електронний ресурс] / К. Г. Магрламова. – Режим доступу :

www.rusnauka.com/30_OINXXI_2013/.../5_146686.doc.htm.

10. Самарук Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів [Електронний ресурс] / Н. М. Самарук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. – № 2. – Режим доступу :

http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnadsps/2011_2/zmist.html.

11. Тарнопольський О. Б. Communicative-Analytic Method in Teaching English to Adults at Commercial English Schools and Centers in Ukraine [Електронний ресурс] / О. Б. Тарнопольський // International Letters of Social and Humanistic Sciences. – 2015. – Т. 65. – С. 16–26. – Режим доступу :

www.scipress.com/ILSHS.65.16.

РЕЗЮМЕ

Мединская С. Оптимизация и усовершенствование организации подготовки по иностранному языку научно-педагогических работников в условиях глобализационных изменений в сфере высшего образования Украины.

В статье рассматриваются вопросы организации эффективной подготовки по иностранному языку научно-педагогических работников в условиях развития образовательной сферы под влиянием глобализационных процессов. Рассмотрены особенности подхода взрослых к обучению и оптимальные условия для овладения компетенцией по иностранному языку. Проанализированы существующие подходы к обучению взрослых иностранному языку с целью определения основных проблемных вопросов, в частности организации процесса обучения, финансирования проекта и мотивирующих факторов, и предложены оптимальные способы устранения этих проблем с учетом специфики данной категории слушателей.

Ключевые слова: языковая и речевая компетенция, образование взрослых, коммуникативно-аналитический метод, контракт на обучение, подготовка по иностранному языку, социально-коммуникативные умения, инновационное развитие сферы образования.

SUMMARY

Medynska S. Organization optimization and improvement of foreign language training of research and education personnel in the conditions of globalization changes in higher education in Ukraine.

The article deals with the issues of organization of effective foreign language training of research and education personnel in the conditions of fast development of the educational sphere under the influence of the globalization processes. To achieve the goal of analyzing the peculiarities of the adult approach to learning, defining the main problems associated with foreign language training and finding solutions to them such research methods as critical analysis of scientific pedagogical and psychological publications, scientific observation, testing, methodological experiment as well as analysis and synthesis are used.

The peculiarities and distinctive features of the adult approach to learning based on psychological, methodological and physiological characteristics of the adult learners as well as optimal conditions of mastering the foreign language are considered in the article.

The existing methods and approaches to teaching foreign languages applied to adults are analyzed so that the major issues related to the educational process are defined including organization specifics, project financing and budget allocation as well as motivational factors. There are suggested optimal ways to overcome the difficulties connected with

foreign language training of research and education personnel and the possible organizational solutions are found taking into consideration specifics of the learners.

The communicative-analytical method is considered as the most effective since it meets the vast majority of needs and requirements of the research and education personnel involved in the foreign language training. The mixed structure of financing based on personal, institutional and state funds in the different stages of the project implementation is substantiated. Motivational factors including internal and external ones are analyzed to define the most encouraging aspects.

Since international projects with Ukrainian academics participating in them are getting increasingly common in the process of innovative development of the educational sphere under influence of the globalization processes this direction involves intensive learning English as a language of international communication and requires particular attention to creating and pursuing specific strategies and cost-effective approaches which need further development.

Key words: *language competence, adult learning, communicative-analytical method learning contract, foreign language training, social and communication skills, innovative development of education.*